

UBAT — 1980
AYI: 2 25 LIRA

TARİH

VE EDEBİYAT MECMUASI

Budistlik ve

şamanlık

Yoga ayinlerinin gerçek manası üzerinde bir araştırma

Yazan: Dr. WALTER RUBİN

(İndoloji Profesörü)

Hint medeniyetinin en büyük tezahürlerinden biri Budistliktir. Budistliğin, bir taraftan Hindistan'a, Tibet'e, Türkistan'a; öbür taraftan arka Hindistan'a ve güney doğu adalarına, hatta Asya kıtasının doğusuna ve kuzeyine kadar yayılması, onun tarihî kıymetini artırır.

Budist camiası içerisinde üzerinde önemle durmaya değer *Yoga* mesleği vardır. Yoganın önemini şurada aramak gerekir; *Yoga* mesleği öbür Hint dinlerine olan türlü merasimlere göre kendine mahsus ve enteresan bir karakter taşır. *Yoga* muntazam talim ve metodik terbiye ile öğrencilere mekteplerde öğretilen bir sanattır. *Yoga* ile kendinden geçen kimsenin çevre ile olan rahatsız edici bütün ilgileri kesilir, mutlak bir sükûn ve sevince erişir.

Yoga ile meşgul olan kimseye *Yogi* denir. Hint *Yogisi*, *yoga* yaparken kendinden geçer ve vecde gelir. Yalnız müslüman dervişlerden yogileri ayıran bazı noktalar vardır: *Yogiler*, dervişler gibi toplu olarak, müzikle, dans ve iç-

ki ile değil, merasimlerini yalnız başlarına ve üçra köşelerde vecde gelerek yaparlar. Bu inzivada, *Yogi* bütün işlerin duygularını bir yere toplarken safi zir zihniyetle Allaha yaklaşmayı düşünmez ve onun için çabalamaz, belki bütün dünyayı ve varlığı kendi nefsinde görmek için gayret sarfeder.

Budistlere mahsus olan bu *yoga* mesleğinin bir özelliği vardır. Eski Hint tarihini ve Hindistan'ın Orta-Asya ile olan prehistorik alâkalarını aydınlatmak yolunda büyük imkânlar verdiği için bu tarihçi için bu özellik çok önemlidir. Biz bu noktaya dayanarak, bugün dünya tarihinde pek dikkate değer bir bahsi açabiliriz.

Bu güne kadar, Hint tarihini Aryalardan kalma edebiyat âbidelerinden öğrenebiliyorduk. Aryalar, Hindistan'a Milâttan önce ikinci bin yılın sonlarına doğru hicret etmiş kavimlerdir. Daha Buda'nın zuhurundan önceki edebiyatta, yani Milâttan evvel altıncı yüzyılın bol bol edebî eserlerinde *Yoga* kaydına hiç rastlanmaz. Öyle ise aca-

ba Yoga nereden doğmuştur? Gerek Buda'nın, gerekse onun muasırlarının Yogayı icat etmiş olmaları acaba hatıra gelebilir mi?

Buda zamanından sonra Hindistan'da bir çok Yoga mektepleri kurulmuş, buralarda türlü metotlar ve sistemler içinde talebeler yetişmiştir. Bu mektepler, vecde gelme sistemi ve talimleri hakkında birbiri ile bir çok münakaşalar ve mücadeleler yapmışlardır. Hint edebiyatında âni olarak karşımıza çıkan bütün bu olup bitenler acaba Hindistan'da birdenbire mi ortaya çıkmıştır? Hayır: Bu noktada bizim edebiyat tarihi ile kültür tarihini birbirinden ayırmamız lâzımdır. Şuna inanılmalıdır ki, Buda yeni bir din kurucusu değildir. Buda, kendinden önce de var olan bir dini devam ettirmekten başka bir şey yapmamıştır. Genellikle bu devirde birdenbire meydana çıkmış gibi görünen diğer Hint tarikatları da aynı şekildedirler. Muhakkak ki, bunlar da kendilerinden önce var olan bir temel üzerine kurulmuşlardır. Buda'nın da bir hocası olduğunu eskiden, yani o zamanlardan kalma eserler ispat ederler. Hele Budistlerin yaptıkları Yogayı, muhakkak ki, kendinden önce gelmiş olan bir merhale saymak lâzımdır.

VEÇDE GELME ÂYINLERİ

Öyle ise, Hint edebiyatında karşımıza birdenbire çıkan bu Yogi bahsini bir takım vasıtalarla manalandırmamız mesleğin çıkışına basamaklık eden unsurları belirtmemiz gerekiyor. Bu vasıtalar da ancak Etnolojinin yardımı ile ve elimizde bulunan metinleri inceden inceye tetkik etmekle elde edilebilirler. Bizce bu metinleri okuyarak çok mühim bazı materyaller elde etmek mümkündür.

Hindistan'da üç nevi istiğrak, yani kendinden geçme, vecde dalma âyinleri vardır:

1 — Basiret (kalp gözile görüş)

Aryahlar zamanına ait olan metinlerde bu anlamla ilgili bir çok tasvirler vardır. Arya rahiplerinin yaptıkları bu âyinler şöyle idi:

Büyük kurban törenleri yapılırken rahip vecde gelir, ilâhları çağırır, kurulan debdcbeli sofraya onları davet ederdi. Rahip, etrafını saran halk tabakasının göremediği ilâhları manevî bir basiret kuvvetile görürdü. Zira etrafında toplanan avam tabakası, kurbanın dünyevi hazırlayıcılarından başka bir şey değildi. Bu basiret ile rahip ilâhların nasıl onun davetini kabul ettiklerini, nasıl gelip de kurban yerine konarak yiyip içtiklerini görürdü. Bu tasvirler yalnız aryalara mahsus olan Vedalarda değil, eski İran edebiyatı âbidelerinden olan *Avesta* hymnlerinde de buna benzer tasvir ve kayıtlar vardır. Avestanın âri olan bir İran din kitabı olduğunu biliyoruz. Öyle ise bu basiret meselesi yalnız Hint malı değil, belki İndo-İran kültürünün daha birbirinden ayrılmadığı zamanlara ait bir meseledir.

Bahsettiğimiz bu zaman ne kadar eskidir? Bilmiyoruz. Yalnız pek eski olması gerektir. Bu basiret meselesine biz, Orta Asya'da da rastlıyoruz. Bu nevi âyinler Orta Asya Şamanlarında da görülür. Bugün de Hindistan'da iptidai bir hayat geçiren ve aslında Arya olmayan birtakım kavim boyları vardır. Bu kavimler bu nevi âyinleri yaparlar. Ben kendim, Chota-Nagbur'da, yani orta Hint dağları boyunda gördüğüm Asur kabilesinde bu nevi ameliyeye rasladım: Büyücü bir rahip zeytinyağı ile yanan bir kandilin başına çömelerek ilâhları çağırır; bu lâmbanın alevinde ilâhlar birer birer görünürler. Bu ilâhları rahip yalnız kendisi görür. Rahip onları yakalar ve külâh şeklinde bükülmüş bir yaprak içersine toplar. Böylelikle yakalanan ilâhlar kurbanın icra edildiği yere getirilir. Artık bun-

dan sonra ilâhların kurbandan hisse aldıkları kanaati hasıl olur.

II — Çarpılmak:

Bir de çarpılmak şekliyle yapılan âyinler vardır. Bu şekilde yapılan âyinler sayesinde ermiş olan bir kimsenin içine bir şeytan veya bir peri ruhu girer ve onu teshir eder. Artık onun bütün benliği elinden çıkmıştır. Perinin ruhu o kimse vasıtası ile dış âlemle temastadır ve konuşur. Bu hale ermek için belli talimlerin yapılması gerekir. Pek tabii ki ruhların maddi vücutları yoktur. Bundan dolayı, ruh insanlarla konuşmak isterse elbette bir vasıtaya ihtiyaç gösterecektir. Bu vasıta da bir insandır ve yapılan ekzersizler ruhun bedene girmesi için bir yardımcı vasıtasıdır. Çarpılan kimsenin kekeleyerek söylediği abuk sabuk sözler ruhun söylediği sözlerdir. «Bunları tefsir edip bir mana çıkarmak da ayrı bir marifettir.»

Böyle çarpılma sahneleri eski Hint rahiplerinin yazılarında yani Buda'dan önceki zamana ait Upanishadlarda tasvir edilmiştir. Bugün de, Hindistan'da yaşayan iptidai kavimler arasında, meselâ Weddalarda bu nevi ekzersizler yapılır. Bu ekzersizlerin çok eski ve primitif olduğunda hiç şüphe yoktur. Acaba bu meslek Aryalara mı mahsustur? Orta Asya Şamanlarında da bu ekzersiz mevcuttur. Fakat Şamanlara has bir meslek olmaması lâzımdır.

III — Miraç

Şamanlara en fazla mal edilebilecek bir şey varsa o da miraçtır. Biri hasta olunca Şaman, bir doktor sıfatı ile hastanın evine gelir; Hastanın ruhu cinler tarafından çalınmıştır ve götürülmüştür. Doktor sıfatı ile gelen Şaman, hastanın ruhunu gidip getirmeye çalışacaktır. Ruhunu getirmek için Şamanın yaptığı işler ve takip ettiği مراسم her memlekette başka başkadır. Fakat ana hatları bakımından biz şu şekilde mütalaa edebileceğiz:

Hastanın evinde veya Yurta denilen çadırında geceleyin bir toplantı yapılır. Çadırın ortasında ucu dışarıya çıkmak üzere bir ağaç gövdesi dikilir. Bu ağaç gövdesi üzerine dokuz girinti oyulur. Bu işler bittikten sonra Şaman bu gövdenin dibinde bulunan bir keçe parçasının üzerine bağdaş kurar. Ondan sonra elindeki davula muntazam darbelerle vurarak şarkılar söyler. Köyün diğer erkekleri de onun etrafında çömelirler. Bazan susarak, bazan da darbeleri taklit ederek merasimi izlerler. Şaman, ruhu çağırır. Bir de kendine başka bir yardımcı ruh çağırır. Ve ona sorar; Şamanın vecdi gittikçe artar ve coşar; ta ki semaya yükselir. Böylece kendi ruhunu vücudundan çıkararak semaya yöneltir; kendisi de sema tabakalarına çıkıyormuş gibi yaparak ayaklarını birer birer çadırın içindeki ağaçtaki girintilere basar. Ağaç gövdesinin her girintisi bir gök tabakasıdır. Gök tabakalarını bu şekilde aşan Şaman, her girintide kendisini başka bir âlemde ve başka bir tabakada hisseder. Gördüklerini etrafındakilere anlatır.

Şaman bu seyahatinde, dinliyicilerine çok korkunç şeylerden bahseder. Nasıl tehlikeli engelleri atladığından, yollarda nasıl düşmanlarla mücadeleye mecbur kaldığından söz eder. Gide gide ayın semasına, sonra güneşin semasına, nihayet bizzat sema ilâhının yanına varır. Bu anda her Şaman onu göremez. Fevkalâde basireti olmayan kimseler onun ancak sesini duyarlar. Nihayet yukarıda hastanın ruhunu çalmış olan perinin yaşadığı tabakaya ulaşır.

Orada bu eşkiya ruhlarla bir çok muameleler geçirdikten, ve onlara bir çok kurbanlar vaat ettikten sonra hastanın ruhunu alır, geriye döner. Nihayet terler içinde, bitkin bir halde keçe parçasının üzerine düşer, derin bir uykuya dalar.

Biz bunları kendi gözleriyle görmüş

kimselerin anlattıklarından öğreniyoruz. Bu nevi miraç yalnız Orta Asya Şamanlarına has değildir, aynı zamanda kuzey batı Amerika'da ve güney doğu adalarında da rastlanır. Bu neviden olmak üzere ben de Hindistan'da birtakım hallere şahit oldum. Yukarıda söylediğim Chota-Nagbur'da yaşayan iptidai kavimlerden Oranlarda da aynı şekilde büyü yapan rahiplerin vecde gelme seramonileri vardır. Burada da rahip, hasta bir kimsenin çalınmış ruhunu gidip geri getirmek için vecde dalar. Yalnız şu farkla ki, Oran rahibi ağaç gövdesi kullanmaz. Ve Şamanlarda olduğu gibi açıkça semaya seyahat yoktur. «Halbuki Orta Asya Şamanlarında semaya seyahat esastır.» Burada yalnız ruh bedenden ayrılarak seyahata çıkar. Ve çalınan ruhu bir çok tehlikeler arasında bularak kurtarır, geriye getirir.

İşte böyle seyahat tasvirlerinin bu şekilde birbirlerine uyması bana şu kanaati veriyor ki, Şamanlık «Tarihten önceki» ve iptidai Hindistan'da mevcut imiş. Fakat Hindistan'ın kuzeyine göç edip gelen Arya kültür dalgası tesiri altında erimiştir. Güney Hindistan'da ise Şamanlık zaten mevcut değildir.

Şamanlığın Aryalardan evvel kuzey Hindistan'da mevcut olduğunu biz Aryaların en eski edebiyat belgeleri olan Vedalardan anlıyoruz. Bize bu malumatı bahşeden Rıgvedaların nisbeten yeni olan kısımlarıdır. Bu kısım Vedalar'da tatbiki Aryalara ait olmayan kısımdır. Zira o zamanlar Aryalar bir çok tesirler altında kalmışlardı.

Rıgvedaların bu kısmında geçen kayıt şöyledir: Vecde gelmiş ve kendinden geçmiş olan bir kimsenin ruhu başı boş rüzgârlarla seyrederek. Vücudu ise fani insanların gözü önünde yerde yatar ve kalır... Yalnız burada şu fark vardır: Yapılan seyahat bir menfaat için değil, veya bir hastayı tedavi için olmuyor. Yalnız ruhun istirahatı için

yapılan bir haldir bu. «Zira bu zamanlara ait olan Athar-Vedelerde hastalık tedavisi için tamamiyle başka birtakım büyük ameliyatlar mevcuttur.» Onun için Şamanlık sihiri bir ameliyattan ziyade, Buda zamanı Yogasına benzer bir karakter taşır.

Şamanlık, Buda Yogası ile en muazzam mertebeye varmıştır ve Budist metinlerde bu, böyle tasvir edilir. Muhtelif seramoniler ve talimlerden sonra Budist bir Yogi kendisini bütün muhitinden azat edebilir; fani sevinç ve neşe dünyasından bütün ilişkilerini kesebilir.

BUDİST YOGASINDA ŞAMANLIĞIN TESİRİ

Budistlerin icra ettikleri Yogada Şamanlık tesiri en büyük bir varlık halinde kendisini gösterir. Bunu biz elimizde bulunan metinlerden öğreniyoruz. Budist Yogada da Yogi (Yoga ile meşgul olan kimse) bir çok ruhi ve bedenî faaliyet ve âyinlerden sonra kendisini hava ve heves dünyasından azat kılar. Çünkü bir Budist'e göre, bizim üzerinde yaşadığımız dünya bir sevinç ve keder yuvasından başka bir şey değildir. Budist bir kimse aslında târiki dünyadır ve bütün dünyevi sevinçleri naletle yadeder. Onun ermek istediği daha yüksek tabakadaki bir âlemdir. Bu âlem zevahir âleminde tamamiyle başka bir âlemdir. Bu yüksek âlemde bizim her zaman görmeye alışmış olduğumuz şeyler bulunmaz.

Bir Budist çektiği riyazette dört ayı devre geçirir. Bu devreler (şekil dünyasının) dört tabakasıdır. Çektiği riyazetlerin kuvvetiyle erimiş olan Yogi bu dört tabakayı aşar; daha yükseklerdeki (şekilsizlik dünyasına) varır. Bununla da kalmaz; burada Budist Yogi daha dört tabaka geçer ve Ather tabakasına (esir tabakasına) varır. Hint anlayışı bu kelime ile her ne kadar boş bir feza kastediyorsa da gene de gayet in-

ce bir maddenin tamamını ifade eder (onun için bu kelimeyi, modern zihniyetle «esir» olarak tercüme ediyoruz.) Bu tabakayı da Budist Yogi aşar ve bizim havsalamızın alabildiği, şuurumuzun işleyebildiği tabakaya varır. Burada «şuur» tabii ki Ather «esir»den çok daha ince bir şeydir. Fakat buna rağmen gene de hayal edilmesi mümkün bir hakikattir.

Bundan sonra Budist Yogi daha iki tabakaya yükselebilir. Fakat bu tabakaların müsbet bir şekilde hayal edilebilmeleri imkânsızdır. Bu tabakaları ancak menfi bir şekilde düşünebiliriz. Şöyle ki: «Herhangi bir şeyin artık bulunmadığı bir tabaka» ve «ne şuurun, ne de şuursuzluğun erişemeyeceği tabaka». Saydığımız bu tabakaları azar azar seyretmek ve her birinde ayrı ayrı yaşayabilmek her Budist Yogi için mümkündür.

En son tabakaya ermiş olan bir Yogi derin bir istiğraka dalar, kendinden geçer, şuurun bağlarından kendini azat etmiş olur. Böylece sekiz tabakaya galebe çalmak şekli ile bu maniaları aşır yükselmeyi başaran Yogi, kendisini bütün hislerinden ve şuurundan kurtarır. Bütün düşünce sahaları biter, nihayet mutlak bir sükûnete, yani Nirvanaya erişir.

İşte bu dokuz «Kendinden geçme» devresi Şamanlıktaki dokuz tabakalı sema seyahatinin aynıdır.

DOKUZ TABAKA VE KÂİNAT

Budistlerin bu dokuz tabaka tasavvurları aynı zamanda kâinatı da temsil eder. Şöyle ki: Arz Okyanuslar üzerinde yüzmekte olan bir satıh olarak kabul edilir. Bu daire şeklindeki satıh etrafında sıra dağlar vardır. Arzın ortasında da bir merkez dağ silsilesi bulunur. Bu merkez dağ «dünya» dağıdır. Aynı tasvir Şamanlarda da vardır. Bu arz sathının üst tarafında yarım kü-

re şeklinde olan hava tabakası, yerin altında ise bir cehennem tabakası vardır. Bu üç tabaka «hava, yer ve cehennem» yuvarlak bir küre şeklindedir. Bu küreyi dört bir taraftan nihayetsiz bir Ather tabakası sarar. Onun da üstünü şuur tabakası örter. Şuur tabakasının üstünü de hiç bir şeyin bulunmadığı tabaka kaplar. Bu tabakayı da ne şuurun, ne de şuursuzluğun erişemeyecekleri tabaka örter. Nihayet kurtuluş tabakası olan ve menfi bir şekilde de tasvirine imkân olmayan bir tabaka gelir. Aynı zamanda bu tabakalarda muhtelif ilâhlar da yaşarlar. Her tabakada bir ilâhın yaşaması Şaman tasavvuruna çok benzer. Budistliğin skolastik izhniyeti ile yazılmış elimizde bir çok tasvirler vardır; buralarda ilâhların cesametini, ömürlerini ve hangi tabakada hangi ilâhın yaşadığını ayrı ayrı izah ederler.

Bu tasvirlerde de Şamanlıkla bir benzerlik göze çarpar. Pek tabiidir aradaki farkı da her zaman göz önünde tutmak lâzımdır. Buda'ya bir Şaman diyemeyiz. Zira o, kendi dünyevî maksadı için sema seyahati yapmış değildir. Buda Rigveda gaşyolmaları gibi ruhunun zevki ve neş'esi için havalarda uçmak istemiyordu. O bütün sevinç, hatta semadaki neş'eyi de yenmek istiyor. Onun bütün gayesi, bütün tahayyülü kabil olan şeylerden ilgisini kesin bir şekilde kesmek, bütün duygu ve hassalarını söndürmek, felce uğratmaktır.

Acaba insanda ruh denen bir şey mevcut oldukça bu «sönüş» nasıl mümkün olur? Buda der ki, eğer ruh denen bir şey varsa, muhakkak ki, ebedi ve ölmez bir şey olması lâzımdır. Bu da bütün hislerden alâkayı kesmek için bir şeyin bulunduğunu inkâr ediyor. Felsefe için ve dünya hakkındaki nazariyeler için bu tasavvurun, yani ruhu inkâr edişin muhakkak ki, büyük önemi vardır. Ruh böyle inkâr edilince ta-

bii ki semaya seyahat keyfiyetini bambaşka bir hal alması icap eder. Şöyle ki, 9 tabakayı seyredecek olan ruh, inkâr edilince, Budist Yoga ruhla muhtelif sema tabakalarını seyredemeyecektir.

Böylece Budistlikte ilâh tasavvuru da çok değişiklik gösterir. Buda bütün metânetiyle insanın ilâhtan çok daha yüksek olduğunu iddia eder. Onca bir ilâh semavi bir ruhla yaşar ve aynı zamanda ilâhın ruhu fanidir. Bir ilâh uzun bir semavi hayat geçirdikten sonra ölecek ve yeniden insan olarak doğacaktır. Bütün emeklerin, çabaların mahsulu olan «mutlak kurtuluş» ancak insan oğlunun erişebileceği bir mertebedir...

İLÂH VE İNSAN

İşte Budist Yogada Şamanlığa uymayan nokta budur: Budist bir Yogi için ilâh, yalvarılan, kendisine kurban kesilen, lütf ve merhamet dilenilen bir varlık değildir, bilâkis Yogi kendi Yogasile ilâhlara saadet ve onlara bir insan gibi yaşayabilmeleri için fırsat verir. Bir insan kendi sevgisi ile ilâha nur saçar ve onu tenvir eder. Bir insanın, bir ilâhın bulunduğu sema tabakasına çıkması ve onunla beraber bulunması ilâh için büyük bir şereftir...

Budist zihniyet için ilâhlar bir Yogiden başka bir şey değildir. Burada ilâhların binlerce senelik zamandan beri yaşamak istedikleri Yogayı insanlar kısa bir zaman içinde yaşayabilirler. İnsan bu Yogasını ilâhların vasadıkları semaya benzeyen «mirasçılarla sema tabaklarında» yaşar. Bunun içindir ki bir Budist öldüğü zaman, hayatında erebildiği tabakalara tekabül eden sema tabakasında ve o tabakanın ilâhı olarak tekrar doğar. Böylece Buda insanı ölçü birimi olarak almakla eskiden beri devam edegelen dünva hakkındaki zihniyeti altüst etmiştir. Yalnız şu var ki, her zaman için Budistin Şaman

dininden olduğunu her yerde görürüz.

Hindistan'da Şamanlığın tarihten önceki bir zamanda ortaya çıkıp yayıldığını isbat eden yalnız bu sema seyahati değildir. Daha bir çok materyallerle Hindistan'da Şamanlığın vaktiyle icra edilen bir din olduğuna hükmedebiliriz.

Eski Upanishad'lardan birisinde bunu ispat edecek bir rüya tasviri vardır. Buradaki tasvirde uyuyan adamın ruhu vücudundan çıkar ve rüya âleminde bir seyahat yapar ve rüya âlemini görür. Bundan başka bu eski metinlerde biz «gölge hayaleti» gibi, «ayna hayâlatı» gibi tipik Şamanlığa ait tasvirlere rastlıyoruz. Bu metinlerde dünya anlayışı da Şamanlığinkine benzer. Kâinat hakkındaki tasvirlerde de uygunluk vardır. Bu şekilde kâinat anlayışı da totemcilikte aynıdır.

HAYAT AĞACI

Şamanlıkta uygunluk gösteren bir tasvir daha vardır: Yeni doğan bir çocuğun ruhu gökten gelir ve onun gövdesine girer. Daha buna benzer birtakım tasvirlerde de raslanır. Meselâ: Gökte bir hayat ağacının varlığına, bu ağacın dalları üzerinde bir çok doğmamış ruhlar bulunduğu, doğan çocuğun ruhunun doğrudan doğruya bu ağacın geldiğine inanırlardı. Bu tasvirin diğer bir akide ile de ilgisi vardır: Çok eski zamanlarda ölü kimseler ağaç kovuklarına ve gövdelerine gömülürdü. Böylelikle ölüünün ruhunun tekrar dünyaya gelinceye kadar, o ağaçta yaşayabilmelerini temin ederlerdi.

ŞAMANLIĞIN ESKİLİĞİ

Bu materyallerin verdiği kanaat bizi şuraya götürür: Bizim vazifemiz bu malzemelerle yalnız Hindistan'ın tarihten öncesini kurmaya çalışmak değildir. Üzerlerinde uzun uzun düşünülmesi gereken bu inanışların seneler önce Asya'dan kopup çok geniş bölgelere

yayılan büyük bir kültür dalgasının ana hatları olduğunu kabul ederek, Hindistanı, dünya tarihi için mühim bir unsur gibi tetkik etmektir. Bu muazam Şaman kültürü yalnız Altay Türk Kollarına mahsus bir kültür değildir. Bütün Orta ve Kuzey Asya, yani tâ Lap-penden Behring boğazına, oradan Eskimo diyarına ve Kuzey Amerika'nın Kuzey Batı sahili ahalisine kadar bu Şamanlığa rastlıyoruz. Şamanlığın bu kadar geniş bir sahada yayılmış olduğunu görüyoruz. Şamanlık izlerine Güney Doğu adalarında da rastlıyoruz. Kesin olarak diyebiliriz ki, çok eski zamanlarda bu uzak ve ücra memlekete Şamanlık Orta Asya'dan bir kültür dalgası ile gelmiştir. Meşhur Yunan tarihçisi Herodot'un bize verdiği bilgiye göre, İskitler Karadeniz civarında oturdukları zaman Şaman kültürüne mensup idiler ve aynı zamanda Ön Asya'daki Mithra dini ve aynı kültürün izlerini taşıyordu.

Şimdi Hindistan'daki Şamanlığın tarihini tesbite çalışalım: Bu çok mühim bir meseledir. Şamanlığın tarihini Mithra dininden başlatanlar olmuştur. Halbuki bu dinin ana hatları Mithra dininden çok daha eski zamanlara uzanır. Mithra dini Milâttan aşağı yukarı 400 sene öncesine raslar. Hele Milâttan 600 yıl öncesinde revaçta bulunan Budistliğin bu elemanları Orta Asya Mithra dininden almış olması sözkonusu değildir. Öyle ise Şamanlık Hindistan'a ta Aryalardan evvel gelmiş olsa gerektir ki, takriben Milâttan 2000 yıl öncesine raslar. Hindistan ülkesi bu kültürün tarihini böylece en eski olarak bize sunmaktadır. Bu kadar eski

bir tarih elbette ki baha biçilmeyecek bir kıymet taşımaktadır.

Dünya halkının hemen hemen yarısının tesiri altında kaldığı Şamanlık, elbette ki, insanlık tarihinde büyük bir rol oynar. Onun insanlığa bahsettiği şeylerden yalnız ikisini sayalım: Tababet ilminin temel taşları Şamanlık üzerine kurulur. Hint ve Yunan tababet ilmi Şamanlıktan kalmadır. Bugünkü nazım san'atının yuvası gene Şamanlıktır. Şamanlara has olan manzumelerden hârikalar yaratan kahramanlar, bu kahramanların yer altından ve yahut çok uzak cennetlerden çalıp getirdikleri genç kadınlar, muazzam hazineler vardır. Bu kahramanların yollarda geçirdikleri maceralar vardır. İşte bütün dünya masallarına katkıda bulunan Şamanlık bu şekilde dünya şiirine hizmet eder.

İkinci bir Şaman mirası da, dünyanın her yerine yayılmış olan Asya süvarileri edebiyatıdır. Bu süvari masalları bütün dünyaya yayılmıştır. Şamanlığa gelince, o da bazı derviş zaviyelerinde ve hususi şekillerde icra edilen bir tarikat halinde bugün de ömür sürmektedir.

Şamanlığın bir şekline de Avrupa'da Spiritizma meslekleri halinde rastlanır. Gerek Hindistan'da, gerek İslâm tasavvufunda (ve ya Hıristiyan dinine Mithra dininin tesiri ile Hıristiyanlıkta) eski sihri Şamanlık yüksek bir din halinde tekâmül etmiş bulunuyor. Son 1000 yılın din yapısında Şamanlık böylece hakikî bir yardımcı rolü oynar. Bu bakımdan ona beşer tekâmülünün pek önemli bir bahsi gözü ile bakmak lâzımdır.